

Leto VIII.

V Ljubljani, 20. januarja 1912.

Štev. 1.

MINKA GOVÉKARJEVA:

Božena Nemcova.

Dred petdesetimi leti je umrla v Pragi v veliki bedi ena največjih čeških žen 19. stoletja, slavna pesnikinja in pisateljica Božena Nemcova, ponos in dika češkega naroda. Slava njenega imena ugasne šele s smrtjo zadnjega Čeha. Njeno življenje, dasi kratko, je bilo polno bolesi, skrbi in muk. Rojena je bila l. 1820. na Dunaju. Mati je bila Čehinja, oče pa Nемеc. Kot 15 letno dekle so jo omožili starši s postarnim možem, uradnikom. Naravno je, da ta nežna in plemenita žena, ki je toli hrepenela po nadaljnji izobrazbi, ni našla sreče v tem zgodnjem zakonu. Prebivala je s svojim soprogom v Polni, nato tri leta v Pragi, v Domažlicah na bavarski meji, na Koroškem i. dr. Občevala je s prvimi veljaki in se hitro izobrazila. Čitala je mnogo, V tem času je postajala čim dalje glasnejša buditeljica češkega ženstva. Njena izobrazba je bila, ko je odhajala iz Prage, že dovršena, popolna, harmonična, tako da je bila Nemcova vzor izobražene češke žene. Nemcova se je prizadevala sprijazniti se s kmetskimi ljudstvom, pridno je opazovala njegove šege in navade. In ko je spoznala, da je to ljudstvo telesno in duševno zdravo, nadarjeno in zavzeto za vse dobro, toda zanemarjeno, ga je prebujala z živo besedo, z dobrim vzgledom in s knjigami, ki jih je razposojala po vaseh. Vzpodbujala je rojake, naj čitajo posebno slavno češko zgodovino. Vedela je, da mora ljudstvo spoznati naj-

Vsaka gospodinja, ki hoče 'Slovensko Gospodinjo' zastoni naj pošlje svoj naslov Kolinski tovarni v Ljubljani.

prej samo sebe, spoznati lastno veličino in vrednost, da bode znalo ceniti potem svoj jezik in svojo domovino. Izobražena žena je vabila priprosta dekleta v svoje stanovanje ter jih je učila ljubiti svoj jezik, narod, vobče spoštovati in čislati vse, kar je slovanskega. In tako je postala učiteljica ljudstva.

Prišlo je najbolj nesrečno leto v življenju Nemcove. Njen narodnozavedni mož je bil ob službo. Imel je preveč prijateljske vezi s češkimi rodoljubi, Nemcova sama pa je bila tudi takratni nemški politik nevarna. Svobodoljubna, navdušena češka rodoljubkinja, vrhutega še pisateljica, ki je vzgajala svoje otroke v strogo narodnem duhu, — to je bilo vladi preveč. Iz kraja v kraj je vlada prestavljala moža Nemcove, končno pa ga je poslala v pokoj. Dobival je par let majhno pokojnino, a pozneje je izgubil še to. Nemcova je zašla s svojo famijijo v strašno bedo. Ta genijalna žena je morala zase in svoje otroke delati kakor dekla, šivala in prala je in morala je skoraj prosjačiti za vsakdanji kruh. Ti dnevi trpljenja pa so jo oplemenili še bolj. Občevala je z reveži in našla med njimi čiste, nesebične značaje. Tako je postala Nemcova ognjevitá zagovornica ubogega, a poštenega delavskega ljudstva.

Ko je po dolgem pregnanstvu l. 1850. umrl veliki Čeh Havliček, je izmed čeških rodoljubov edina Nemcova imela pogum položiti lovorjev venec, prepleten s trnjem, na njegov grob. Zato pa je dobil njen soprog 8 dni zapora ter je moral na Ogrsko.

Pred svojo smrtjo je začela Božena Nemcova izdajati svoje zbrane spise, ki jih je morala dati založniku skoraj zastonj. Ona, ki je oblaževala in tolažila toliko ljudi, je bila sama poslednja leta nesrečna in zapuščena. Ubila jo je nemška politika. Zaradi tega je opešala. Dne 21. jan. 1862 je završila svojo trnjevo pot. Ugonobljeno je bilo to zlato srce — trpelo je, dokler ni dotrpelo. Narodu, domovini je žrtvovala vse — sama pa je umirala v revščini. — »To se ne sme več ponoviti« — so sklenili češki rodoljubi, in vzrastlo je bogato društvo za pisatelje »Svatobor«, — toda Božene ni bilo več.

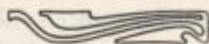
Božena Nemcova je vedno iskreno vzpodbujala k novim svobodnim idejam, nikdar pa ni zabredla v pretiranosti. Zahtevala je večjo svobodo za ženo in se je borila za njeno boljše stališče. Krasne so njene besede: »Žena mora biti povzdignjena na vladarski sedež poleg moža, ne, da sodi, ne, da kaznuje, marveč da kot angel sprave posreduje med možem in svetom. V roke žene

Zahtevajte Molinsko cikorijo!

je Bog položil palmovo vejo vere in bakljo ljubezni, da jo nosi pred možem, kadar koraka v dušni boj. Žena ima ljudstvu vrniti izgubljeni raj, ta žlahtni biser — prej seveda mora vedeti, da počiva ta biser na dnu njenega srca, — tam ga mora iskati.« — In drugod pravi: »Skrajni čas je že, da žene jenjajo domišljati si, da so na svetu le ze parado, kot okrasek.« — To so zdrave misli o ženski emancipaciji in zato, v svesti si dolžnosti in poklica žene, kliče Nemcova: »Češke žene, češke matere, edino veselje nam bodi: vzgajati svojo deco za to slavno, drago domovino!«

V poljudni pisavi ter priprostem pripovedovanju je Nemcova nedosežna. Njeni spisi so po obliki dovršeni, karakteristika oseb je mojsterska. Bila bi svetovnoznana, če bi ne bila — Slovanka! Gladka govorica je prepletena s poučnimi izreki, pregovori, prispodobami, živahnimi dovtipi, zdrava domača šala slajša že itak mično pripoved. Osebe v njenih realističnih povestih so res živi tipi iz ljudstva. Pred vsemi pa je »Babica«, ki jo je menda čital tudi vsak izomikan Slovenec v Cegnarjevem prevodu, zares najkrasnejša, najdražja dedščina po Nemcovi. To je katekizem ljudstva. Drugo najboljše delo Nemcove je povest »Planinska vas«. Krasne so tudi njene drobne pripovedi. Svoja opazovanja na potovanju je opisala v potopisnih spominih.

Velike so zasluge Božene Nemcove za češko književnost, njena znamenitost pa se še pomnoži, ako pomislimo, kakšen vpliv so imeli in imajo njeni spisi na probujo češkega ljudstva. Naj bi tudi Slovenke ravnale po navodilih, ki jih je Nemcova v svojih delih neštetokrat naglašala: ljubiti drago domovino, delati zanjo po svojih močeh in narodu vzgajati pogumen, zaveden, rodoljuben naraščaj!

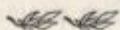

MANICA KOMANOVA:

Trajna ljubav.

Ena ljubav le
zdi se mi trajna,
ena ljubav le
zdi neomajna.
V srca globini
kàli rojeva

lepo kot roža
raste, uspeva.
Slednji čas lepši
cvetje poganja:
ljubav rojena
iz spoštovanja!

v korist Družbe sv. Cirila in Metoda!

MANICA:

Pod klancem.

(Povest.)

Pozdravljen, klanec vižmarski! Pozdravljen, ti spomin one preminile srečne dobe, ko sem še malo otroče v družbi drugih vaških otrok v poletnem času dirjala in se lovila po tebi gori in doli, pozimi pa se sanjkala in prekopicovala v sneg, da je bilo veselje! Pozdravljen, klanec vižmarski, koder sem v poznejši dobi dan za dnem vlačila z ročnim vozičkom ali pa vozila z živino poljske pridelke na svoj rojstni dom, ki stoji ravno vrh klanca!

Pod tem klancem stoji nekdanja Klanškova hišica.

Klanšek je bil čevljar. Imel je tri sinove. Starejšega, Jakca je izučil čevljarstva, srednjega, Franceljna je dal v šolo, kjer se je fant učil toliko časa, da je postal pater, in najmlajši, Janez se je učil pri Klanškovem sosedu, Špelkovcu, mizarstva.

Priden človek je bil Klanšek in tudi njegova žena. A imela sta slabost, da jima otroci niso bili enako dragi, četudi so bili vsi trije pametni in pridni. Tako so starši Janeza čez mero negovali in cenili, a je moral Jaka vedno po nedolžnem požreتي kako grenko. Dasiravno se je trudil Jaka pri delu od zore do mraka in se mu sploh v nikakem oziru ni moglo očitati nič slabega. Seve, da je Jakca to bolelo. A ker je bil dober fant in je ljubil svoje starše, je trpel vse potrpežljivo in molče.

Bilo je neke nedelje popoldne. Jakec je iz cerkve prišedši, zasačil na dvorišču brata Janeza, ki je prav po nepotrebnem mučil malega mačka. Jakcu se je mucek smilil in zato je precej trdo brata pokaral zaradi tega. A zdajci skoči iz veže oče — ki je slišal vse in zareži nad Jakcem:

»Pa ti, ti si upaš razsajati nad Janezkom, ti, ki si vsaj dvajsetkrat slabši in zlobnejši od njega!«

»Oče« — je viknil Jakec osuplo — »nič žalega mu nisem rekel. Da sem ga ozmerjal zaradi grdega trpinčenja nedolžne živalice, to je bila pa moja dolžnost.«

»Molči«, je zarohnel zopet oče. »S svojimi neslanimi pridigami se poberi tja, da te več videl ne bom!«

»Umirite se oče,« je dejal žalostno Jakec. »Saj če sem vam tako na potu, se vam rad umaknem.«

»Le kar umakni se! Čim preje greš, tem bolj vesel bom!«

Zahtevajte Holinsko cikorijo!

»Da, da, čim preje greš, tembolj bomo veseli,« je zaragljala zdaj še mati, stopivša na prag.

»Še dober bo kruh, ki ti ga bo rezal Janez!«

»Mati,« je odvrnil Jakec z bridkim glasom, »povedati vam moram, da ne mislim čakati na kruh, ki bi mi milostno padal z bratove mize. Glejte tu moje roke! Delavne so, zdrave in močne dovolj, da si služijo kruha same!« — S temi besedami se je Jakec umaknil v hlev ter tako napravil konec nadaljnemu prepiru.

Od tedaj pa je Jakec začel resno misliti na prihodnost. Vedel je sicer, da bi bilo najbolje zanj, za starše in za vso hišo sploh, ko bi ostal na domu. Že od nekdanj je bila v Klanškovi hiši udomačena čevljarija. Delalo se je ceno in dobro. Zato pa v vasi in okolici niti na misel ni prišlo nikomur, da bi šel merit svojo obutev drugam kakor h Klanšku. Jakec je bil pa zaradi svoje zgovornosti in odkritosrčnosti ljudem še posebno priljubljen, in ker vrhu tega še daleč naokoli obenega spretnega čevljarja ni bilo, sta imela Klanškova dva toliko opravila, da sta komaj zmagovala.

A današnji dogodek je pokazal Jakcu dovolj jasno, da bosta stara dva raje sebi škodovala, kakor pa prepustila njemu domačijo.

»Da, da, prav pravijo starši, čim preje grem, tembolje je,« si je mislil Jakec z vedno trdnejšim namenom, da odrine od doma.

Ugodna prilika se mu je kmalu ponudila.

Na vasi je predkratkim umrl kočar Matajec. Zapustil je mlado ženo, par otrok in precej dolga. Mlada Matajka je uvidela, da ne bo mogla biti kos težki nalogi, ki jo čaka po moževi smrti. Treba bo poiskati kočarja in otrokom očeta.

Kje ga najti? Matajčeva kočarja ni stala daleč od Klanškove. Zato je Matajka že davno poznala Jakca kot pridnega in poštenega fanta. Poznala je pa tudi vse napete razmere med Jakcem in med starši in vedela, da Jakec ne ostane dolgo doma. Zato mu je po okoliših namigavala, da je pripravljena vzeti ga za moža.

Ta prilika je bila za Jakca kakor nalašč še posebno zato, ker je na ta način lahko ostal v domači vasi za vedno.

In res, mesec pozneje je bil že Jaka gospodar Matajčeve kočarje.

Kmalu pa je na svojo žalost videl, da se je z ženitvijo vendarle prenagliil. Žena sicer ni bila napačna, ali dolg, dolg! Tega si je

Zahtevajte Zvezdno cikorijo!

revež preveč nakopal na glavo. Saj je delal kakor črna živina, a vendar je komaj spravil skupaj toliko, da je bilo za obresti.

V tej stiski in sili je prišel na misel, na katero je prišlo že toliko gospodarjev v njegovem položaju, — odpravil se je v Ameriko.

Tam, v daljnji Ameriki mu je bila menda sreča milejša, kajti par let po njegovem odhodu, se je začela širiti med sosedi govorica, da Jaka pridno pošilja amerikske dolarje domov in da je žena izplačala že precej dolžnikov.

Klanšku pa se je po Jakovem odhodu obrnilo na slabše. Pogostokrat je moral slišati — zlasti od mladih ljudi — da je znal Jaka mnogo močnejšo in lepšo obutev napraviti kakor on. Ni čudno! Klanšek je lezel že v sedemdeseto leto in oči so mu vedno bolj pešale. Zato je imel vsa natančnejša dela, kakor tudi urezovanje, v rokah le Jaka, odkar je dorasel. Vrhu tega je Jaka tudi — ker je bil sam mlad — dobro razumel, kake vrste čevlje in kakšno modo ima mladina najrajša. Kako pa naj to zna sedemdesetleten starec? Zato so začeli Klanškovi naročniki vedno glasneje godrnjati, a ko so videli, da vse nič ne pomaga, so se začeli obračati do drugih čevljarjev, četudi jih je bilo treba iskati uro daleč.

Tako je pošlo Klanšku delo in — zaslužek. Žalostno je posedal pri zarjavelem orodju in nezadovoljno kimal z glavo.

»Hej, dokler je bil Jaka doma, kako je bilo prijetno pri hiši! Dela dosti, zaslužka dosti. In še danes bi bilo lahko tako, ko bi bil Jaka doma. Kako mi nagaja ta ničvrednež -- —!«

Pri teh mislih se je še bolj razjezil nad ubogim Jakom.

V tem času je pa še Klanšku zbolela in umrla žena. Ostal je čisto sam v hiši. Vedel je, da tako ne more iti več dalje, zato je pisal sinu Janezu, ki je mizaril na tujem, naj pride domov ter naj poskusi z mizarstvom doma!

Janez je takoj odpisal očetu, da bo čez teden že doma.

V nekoliko dneh je bil Janez res doma, ali kakšen? Oči je imel globoko vdrti in pogostoma je pokašljeval.

Oče se ga je ustrašil.

»Kaj ti je, Janez?« ga je povpraševal z vso skrbjo očetovskega srca.

»Nič ne bo hudega, oče, nič«, je odgovarjal sin. »Veste, na tujem ni tako kakor doma! Človek se prehladi, da sam ne ve kdaj. No, pa sedaj je že bolje. Nekaj časa bom moral počivati in se še nekoliko zdraviti z domačimi rožami. V par tednih bom že toliko trden, da poskusim z rokodelstvom.

Zahtevajte Molinsko cikorijo!

Tako je upal in tolažil Janez samega sebe in očeta. Sosedje pa, ki so videli Janezov upali obraz in opazovali njegovo globoko sapo in počasno hojo, so bili mnenja, da Janez ne bo več dolgo trave tlačil.

Neke nedelje, ko se je vračal Klanšek od maše domov, se mu je pridružil sosed Špelkovec.

»No, ali je Janez že kaj bolj pri zdravju?«, je vprašal sosed Klanška?

»Hm, hm«, je jecal stari Klanšek, »nič se kaj posebno ne pohvali, nič. No pa, spomladi bo že bolje. Saj se še starci popravijo, pa bi se moj sin ne, ko je vendar še mlad!«

»Ne zamerite, oče, da vam odkritosrčno povem svoje mnenje! Meni se Janez smili. Rad ga imam kakor svojega sina, zato bi bil jaz prvi za vami, ki bi se Janezovega ozdravljenja najbolj veselil. Ampak meni se dozdeva, da Janez ne bo dolgo. In če se to zgodi, oče, nikar ne bodite preveč žalostni! Z žalostjo in obupom si v takih slučajih nič ne olajšamo, pač pa še sami sebi grenimo kratko življenje. Boste pa hišico prepisali na Jaka ali pa na njegovega sina. Matajka vam bo zato gotovo tako hvaležna, da vam bo z veseljem stregla do smrti!«

»Kaj, kaj?« je zarežal Klanšek. »Temu pridaniču in njegovemu semenu bi naj jaz vrgel svoje žulje? Nikdar, nikoli!«

»Oče, Jaka je ravno tako vaš sin kakor Janez. Sovraštvo pa, ki ga gojite do njega, je grdo in se bo morda nad vami še bridko maščevalo!«

V tem sta prišla do Klanškove hiše in tam sta se razburjena moža brez pozdrava ločila.

Klanšek je, stopivši v hišo, tako zaloputnil vrata za seboj, da se je Janez kar ustrašil.

»Janez, Janez«, je hitel ves v eni sapi, »pokončati te hočejo, živega te hočejo v zemljo zagrebsti. Pa samo zato, da bi oni ameriški ničvrednež vse požrl. Pa ne bo, stokrat rečem, da ne bo!«

»Za božjo voljo, oče, kaj pa se je zgodilo?« je vprašal Janez napol plašno, napol radovedno.

»I kaj neki«, je divjal starec dalje, »tale Špelkovec, ki se je ves čas hlinil, da te ima rad, pravi, da boš umrl. Pa kaj si je še zamislil, ta duša. Pravi, da naj hišo kar na Jaketa prepisem ali pa na njegovega otroka.

ki se prodaja v korist narodnih društev!

Janez se je na te nepremišljene očetove besede zdrznil kakor bi ga z nožem sunil. Ali je morda že sam čutil, da ne ozdravi več? Njegovo lice je pobledele še bolj. Molče je uprl svoje žalostne oči v očeta, ki je zaman čakal sinovega odgovora.

»Veš kaj«, je začel po daljšem premisleku oče, in vzdignil desnico visoko v zrak, kakor vedno, kadar se je domislil kaj posebno izvrstnega — »Janez, oženi se! Oženi se, da se bodo jenjale tem volkovom sline cediti po najini hiši in da te na vse-zadnje res ne ogoljufajo!«

Janez se je globoko zamislil. Umril bi silno nerad. Saj, če mu je kdo rekel, da slabo izgleda, se mu je že zameril. Zato se je pred ljudmi in pred samim seboj delal mnogo bolj trdnega, kakor je bil v resnici.

»Prav pravite, oče«, je dejal po kratkem premišljevanju. »Saj gospodinjo v hiši res krvavo potrebujemo. Ali, oče, kam pa se naj obrnem za nevesto?«

»Hej, jo že najdeš. Deset na en prst, ako hočeš. A glej, da dobiš tako, ki bo imela kaj pod palcem.

In res je Janez kmalu našel v bližnji gameljski vasici dekleta, ki ga je bilo pripravljeno vzeti. Po vižmarski vasi je hitro počilo, da se Klanškov Janez ženi. Ljudje so delali raznovrstne opazke in bili vsi mnenja, da bi bilo umestneje, ako bi si Janez pripravljajl krsto namesto zakonske postelje.

Vkljub vsem takim ljudskim govoricam pa se je Janez le oženil in priženil z nevesto celih sedemsto goldinarjev in postal pri tem gospodar Klanškove hiše.

Takoj drugi dan po poroki so šli Janez, njegova žena in stari Klanšek okopavat krompir na malo njivico. Ženi je šlo delo zelo hitro izpod rok, tudi oče je še precej dobro rezal za njo. Janez pa je čimdalje bolj zaostajal. Oprt na motiko je kašljajl, da se je slišalo po bližnjih njivah. Uvidel je, da ne more več.

Zadel je motiko na ramo, šel domov in legel v seno, da se nekoliko odpočije.

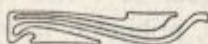
In tako se je ponavljalo dan za dnem. Kadarkoli ga je klicala žena h kosilu ali kam drugam, vedno ga je našla v senu. Ubožec je kakor pred drugimi ljudmi, tako tudi pred lastno ženo skrival, da je bolan. Ko mu je nekoč žena prigovarjala, naj se vleže raje v posteljo, je odkimal rekoč:

»Beži, beži, saj nisem bolan. Neko staro prehlajenje se pase po meni in zato včasih takole za kratek čas nekoliko ležim. O, bo kmalu bolje. Če bi pa legel v posteljo, no potem bi res utegnil zboleti.»

Žena je na take moževe besede navadno molčala ter ga skrivaj pomilovalno opazovala.

Umevno je, da se pri tako slabem zdravju Janez nikakor ni mgel zopet polotiti svoje mizarske obrti. (Dalje prihodnjič.)

ANA KRAJČEVA:

Kri za svojo ženo.

Mlad senator Združenih držav, Luke Leo iz Tennessee, je postal naenkrat slaven mož. Časopisi so prinesli njegovo sliko, a tudi sliko njegove mlade, krasne žene ter so pisali obširno o njegovem junaštvu. A kaj je storil ta ameriški moderni junak? Dovolil je, da so mu zdravniki odprli žile ter mu vzeli za kozarec gorke krvi. A čemu? Njegovo kri so zdravniki napeljali v žile njegove na smrt bolne žene. Moževe kri je rešila ženo smrti, mlada krasotica je ozdravela! Zaradi tega junaštva in zaradi te velike ljubezni je postal Luke Leo slaven. Saj je ta junak po krvavi operaciji celo omedlel in bled je bil kakor vosek! Zares, lepo, vzorno je ravnal mladi senator, in čisto prav je, da ga občudujejo danes vse mlade in lepe Američanke.

Pri tem pa ne smemo pozabiti, da stori to, kar je storil mladi senator, vsako leto več milijonov žensk za moške. Da, še več! Kar je storil en sam mož enkrat v svojem življenju, to store milijoni žensk na svetu leto za letom. Milijoni žensk prelivajo na litre — ne po eno samo čašico! — svoje krvi srečne in ponosne; prelivajo svojo kri, ko rode svojim ljubljenim — ali celo neljubljenim — možem otroka za otrokom. V strašnih mukah, večkrat omedlevaje, v solzah in obupnih krikih prelivajo svojo kri, a prelivajo jo rade, vesele in blažene, saj delajo s tem srečne svoje može in saj delajo s tem srečo tudi same sebi. Rode svoje otroke, ki so največja sreča — včasih tudi edina sreča — vsaki pošteni materi. Nobeno novorojeno dete ne zahteva od svoje matere tako malo krvi, kakor jo je potočil ameriški senator, in nobeno novorojeno dete ni že prizadelo materi tako

v korist obmejnim Slovincem!

malo boleti, kakor je prizadela žrtev mlademu senatorju, ko je junaško reševal življenje svoje lepe ženice.

In vendar slavi vsa Amerika edinega moža, ki je preliil čašico krvi! Ves svet pa se ne briga za milijone žensk, ki prelivajo vsako leto toliko krvi, da bi gnala mline in žage! Te junakinje žanjejo celo tako malo slave in zahvale, da nimajo niti volilne pravice med istim narodom, ki ga le one množe in krepe ter ustvarjajo!

To krivico, ki se godi še v XX. veku materam celo med najbolj naprednimi narodi, pribijemo iznova: Slava Luki Leonu! A milijonkrat večja slava svetovnim materam — junakinjam brez imena in brez pravic!

Otroci doma.

1. Hrana bodi priprosta in tečna. Jesti smejo otroci le ob določenih urah, vmes pa naj ne dobe ničesar, ker si sicer pokvarijo tek. Izključno mesna hrana ni zdrava, mleko in jajca so velikega pomena. Večerja naj ne bo preobilna in naj jo dobi mladina uro preden gre spat. — Kajenje je strup za otroke; tudi s sladkarijami ne smemo razvajati otrok.

2. Mladina naj spi v veliki, zračni in če le mogoče, solnčni sobi. Zrak je eden najvažnejših faktorjev, ki po svoji kakovosti pospešuje ali ovira spanje in razvoj med spanjem. Otroci od 6 do 9 let morajo spati 11 ur, 10—12 letni po 10 in pol ure, 12 do 13 letni po 10 ur, 14—15 po 9 in pol ure, 16—17 letni po 9 ur na dan. Bolehni in slabo razviti otroci pa morajo spati še dalje časa. V postelji naj otrok nikar ne čita. Čas, kdaj se morajo otroci zvečer odpraviti spat, mora biti določen. Posebno zjutraj je gledati na to, da mladina ne poležava in ne lenari v postelji preko časa.

3. Obleka ne sme biti tesna, da se telo lahko razvija. Velikega pomena je obutev, ki naj bo pravilno prikrojena, da ne povzročuje tako imenovanih kurjih očes in ne skvari vse noge.

4. Telovadba je za mladino neizrekljive važnosti ter je naravnost potrebna posebno po mestih, kjer se otroci itak ne mo-

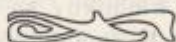
Zahtevajte Molinsko žitno in sladno kavo!

rejo dovolj gibati. Jako umestno je, da pripravimo otrokom potrebna orodja, s katerimi telovadijo v stanovanju, kadar jih ovira slabo vreme, da ne morejo na prosto.

5. Knjige naj nosijo šolski dečki in deklice na hrbtu, kar je posebne važnosti za hrbtenico. Ako nosijo šolarji torbe v roki, se navadijo, da jih nosijo vedno na isti strani, navadno na desni, kar povzroči, da začne vse gornje telo ležti na eno stran.

6. Čtivo mladine naj bo primerno duševnemu razvoju mladih učenjakov. Jako umestne so pravljice in zgodovinski spisi ter življenjepisi znamenitih mož in žen. Ne smemo pa otrok preoblagati. Dolžni smo enako skrb duševnemu in telesnemu razvitku.

7. Otroci naj se ne omehkužijo, marveč naj se utrdijo, da pozneje tem lažje kljubujejo telesnim in duševnim nezgodam in nepravilnostem.

IVANKA :

Naše cvetlice.

Ko postanejo dnevi krajši in noči dolge ter napolnjuje gosta jesenska megla vso okolico, tedaj treba spraviti občutljive rastline z vrtov, hodnikov in oken v njih zimsko domovanje. Hladni, kolikor možno malo kurjeni prostori, ki pa seveda ne smejo biti ledeno mrzli, so najprikladnejši za prezimovanje naših ljubljencev. Pelargonije, fuksije, aukube, oleandri in palmam slična karkuliga se zadovolje tudi s temnejšimi koti sobe; vrtnice takisto niso zelo očitljive. Pač pa zahtevajo azaleje, kamelije, ciklame, erike in primule (trobentice vseh vrst) več zraka in svetlobe. Tudi naše palme so pri nas tako aklimatizirane, da jim zadošča kmalu kak prostorček. Popolno svetlobo in tudi zimskega solnca potrebujejo čebule tulipanov, šmarnic, dalje vijolice i. t. d., ako hočemo, da poženo kmalu in se nam razcveto v zgodnji spomladi. Mirta uspeva najlepše v hladni sobi, v pognojeni zemlji. Varovati jo moraš prahu in prevelike mokrote. Pasijonsko cvetlico je lahko prezimiti; ljubi nekoliko s peskom namešano zemljo ter malo gorkote. Bršljanu vseh vrst ugaja najbolje prst, ki je nekoliko pomešana z drobnimi kosci opeke in malte. Soba ne sme biti zelo topla ter jo je treba večkrat

zračiti, liste bršljana pa včasih umiti. Jako dobro dé cveticam, če jih večkrat nabrizgamo s postano vodo, posebno palme ohrani to lepo zelene. Samo kamelije ne prenesejo brizganja. Zelo priporočljivo je postaviti pozimi včasih lonce s cveticami v večjo posodo mlačne vode. Črvi-deževniki, ki škodujejo rastlinam, pridejo na ta način na površje in jih lahko uničimo.

Zgodovina šivanke.

Zaponke in šivanke, kakor tudi razne igle za okrašenje obleke, frizur in klobukov so jako stare. Izdelovali so jih najprej iz kosti različnih živali, pozneje iz železa in bronu. Prvotno je imela šivanka uho na sredi, pozneje šele na koncu. Današnja šivanko so začeli izdelovati bržčas v 14. stoletju, današnje zaponke z glavicami pa v 16. stoletju. Znano je, da so bile šivanke in raznovrstne igle še pred nekaj stoletji jako dragocene in jih je bilo videti samo na toaletnih mizicah kraljic, kneginj in drugih visokih ter bogatih gospej. Vsaka odlična dama je dobila v onih časih kot poročno darilo škatljico igel. Tudi hči francoskega kralja Ludovika IX. je dobila za poročno darilo krasno izdelano škatljico napolnjeno s šivankami in drugimi iglami. Še za časa Marije Stuartove 1562—1587 je bila igla dragoceno in priljubljeno darilo. Pozneje so si gospe in gospodične same kupovale šivanke in so dobivale za to od svojih staršev ali soprogov gotove, določene svote denarja. Odtod še danes nemški izraz »Nadelgeld«, ki pomenja sedaj denar, katerega daje mož ženi za pokritje osebnih izdatkov, kako za obleko, perilo, lepota i. t. d. Pri plemiških rodbinah so včasih določali to svoto celo pred zakonom in so jo zapisavali v ženitovanjsko pogodbo. — Dandanes pa so šivanke jako cenene, ker se izdelujejo v velikanskih množinah v velikih ter mnogoštevilnih tovarnah. Šivanka redi na tisoče in tisoče žensk; one, ki jo znajo posebno spretno voditi, lahko zaslužijo lepe denarje.

RAZNOTEROSTI

Občni zbor »Splošnega sloven. ženskega društva« se je vršil 28. jan. t. l. v Ljubljani. Mnogobrojna udeležba je pričala, da se tudi slovensko ženstvo zaveda potrebe trdne organizacije. Predsednica, ga. Franja dr. Tavčarjeva je pozdravila navzoče članice in je na kratko očrtala namen društva, ki naj nam predvsem vzgoji slovensko inteligentno, samostojno mislečo ženo. Priti mora čas, ko bo tudi žena nastopala v javnosti s prav istimi pravicami kakor mož. Letošnje društveno leto je bilo za ljubljansko ženstvo velepomembno, kajti prvič je stopalo v tem letu ljubljansko ženstvo z glasovnico v rokah na volišče. In gotovo imajo članice Splošn. sloven. ženskega društva mnogo zasluge, da je zmagala pri ljubljanskih občinskih volitvah napredna ideja. — Tajnica, ga. M. Govékarjeva je poročala, da je priredilo društvo v tekoči zimski sezoni tri javna, izvrstno posečana predavanja. Društvo je nabralo 200 K za kamen obrambnega sklada družbe sv. Cirila in Metoda. Dalje je prihitelo društvo na pomoč tržaškim Slovenkam. Priredilo je na korist »Zavoda sv. Nikolaja« v Trstu, zavetišča za brezposelne služkinje, srečolov, ki je nesel Zavodu 400 K. Odbor izdaja vsako leto lepo svoto za društveno knjižnico, katere se članice izredno pridno poslužujejo. Sedaj šteje knjižnica 3058 knjig in zvezkov leposlovne in poučnoznanstvene vsebine. Borbe neumorno delavnih Čehinj za žensko volilno pravico se je udeležilo društvo na ta način, da je pošiljalo na tozadevne shode priznalna pisma in brzojavke. Poslalo se je nadalje tudi skupno s Čehinjami na državni zbor dve peticiji za preuredbo § 30. društvenega zakona ter § 7. drž. zakonika. Dalje je društvo tudi v stiki z avstrijsko žensko zvezo na Dunaju ter se namerava udeležiti po dveh delegatkah mednarodne konference avstrijskega ženstva, ki se vrši v kratkem na Dunaju. Blagajniško poročilo je dala gospodična Kadivčeva. Dohodkov je imelo društvo 1162 K 78 v., stroškov pa 1044 K 60 v., torej je preostanka v blagajni 118 K 18 v. Društveno premoženje znaša 1649 K 14 v. Pri volitvi je bil izvoljen stari odbor z vzklikom. Predsednica se je zahvalila za izvolitev ter izrekla svoje veselje nad dejstvom, da se je zlasti v tekočem društvenem letu sezidal most med meščansko in priprosto ženo, ženstvo vseh ljubljanskih slojev si je podalo roko k skupnemu delu.

»Jugoslovanska žena.« Na občni zbor »Splošnega sloven. ženskega društva« zbrano ljubljansko ženstvo je sklenilo, da pri-

redi imenovano društvo v Ljubljani poleti razstavo »Jugoslovanska žena«. Razstavljene bodo razne jugoslovanske narodne noše in ročna dela Jugoslovanek, v prvi vrsti Hrvatice.

Ženske v Nemčiji. Zadnje ljudsko štetje v nemški državi kaže, da se je število žensk zmanjšalo. Včasih je bilo milijon žensk več kot moških, zdaj pa je le še 845.661 žensk več kot moških. Skupaj je bilo 1. decembra leta 1810. na Nemškem 32,040.166 moških in 32,885.827 žensk. Na 100 moških odpadejo 102,6 žensk; l. 1895 je prišlo na 100 moških še 104,3 ženske. Baje se je zdravje moških izboljšalo.

Brat in sestra istega dne promovirala. V Peterburgu sta bila nedavno promovirana brat in sestra Vladimir ter Nadežda Stanojevič iz Belgrada doktorjema vsega zdravilstva. Oba sta dovršila svoje študije z odliko.

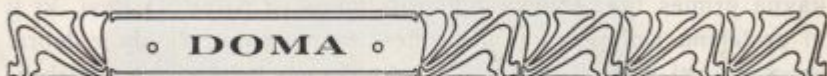
Popolno politično enakopravnost je obljubil švedski kralj ženstvu v svojem prestolnem govoru dne 17. jan. t. l.

73 šolskih zdravnic deluje na Angleškem. V šestih občinah zavzemajo ženske najvišja mesta med nastavljenimi šolskimi zdravniki. Razun tega pa je uslužbenih na raznih šolah še 289 šolskih sester, ki pazijo na slabotne in bolehne šolske otroke ter jih oskrbujejo.

»Slovenski Ilustrovani Tednik« je izdal slike Prešerna, Jurčiča in Gregorčiča, ki so 47/63 cm velike in krasno v dveh barvah tiskane. Dobijo jih naročniki brezplačno kot nagrado. Slike so res lepe in bodo v kras bodisi kmečki sobi, kakor tudi gosposkemu salonu. Slovenci, proslavite spomin svojih velmož, s tem, da okrasite svoja stanovanja z njih slikami. Znak naše nezavednosti in mlačnosti je, da ne krasimo svojih stanovanj s slikami svojih zaslužnih mož. Dosedaj žal Slovenci nismo imeli lepih in cenih slik naših velmož, a sedaj se nudi vsakomur lepa prilika, da dobi lahko brezplačno krasno sliko Prešerna, Jurčiča ali Gregorčiča. Naročite se torej na »Slovenski Ilustrovani Tednik«, ki prinaša vsak teden mnogo slik in zanimivega čtiva o znamenitih dogodkih doma in na tujem. Prvi dve številki vsebujeta 32 slik in sicer o rusko - perzijskem sporu, turško - italijanski vojski, o kronanju angleškega kralja in kraljice indijskim cesarjem, zaveščice za reveže brez strehe, tri slike iz dobe narodne probuje (narodna slavnost v Tolminu in Božidar Rajč), narodni slog pri pohištvu, Krnsko jezero na Goriškem, velikanska trta na Velikem dolu, vseslovenska zveza dramatičnih društev, Kovačev Jurček in

njegovi pomočniki, o petdesetletnici »Ljubljanske čitalnice« priobčuje 5 slik (in 4 bo še v prihodnji številki), priobčuje tudi slike o »Južnem Sokolu«, ki ga je vlada 1864. leta razpustila in kvartet, ki je pred petdesetimi leti sodeloval pri narodnih slavnostih itd. itd.

»Slovenski Ilustrovani Tednik« priobčuje novice, smešnice in krajše povesti. V posebni prilogi pa prinaša velezanimivi roman s slikami, iz zgodovine Jugoslovanov »V burji in viharju«. Kdor si te priloge shranjuje in da potem vezati, dobi tako lepo knjigo brezplačno. Vsi naročniki »Slovenskega Ilustrovanega Tednika« dobe vsako leto brezplačno tudi velik, bogato ilustriran koledar, novi naročniki ga dobe tudi za leto 1912. »Slovenski Ilustrovani Tednik« je nepolitičen in nestrankarski list in ga vsem prav toplo priporočamo, da si ga naroče. »Slovenski Ilustrovani Tednik« je edini slovenski list te vrste, in bi se naj razširil med vse slovenske kraje in vse slovenske rodbine. Pišite upravništvu v Ljubljani in pošlje Vam par številok na ogled.

Vpliv soli na rastline. Nemški agronom Giesberg je proučeval vpliv soli na rastlinstvo in je dognal, da sol zelo pospešuje razvoj rastlinstva. Zelenjava, ki je rasla na zemlji, pomešani s soljo, se je razvijala bujnejše in je bila mehkejša in okusnejša. Giesberg je dognal, da zadošča za oral zemlje $1\frac{1}{2}$ –2 kg. soli, ki jo je treba raztresti po njej v deževnem času. Najlepše vpliva sol na rast karfijole, špinače, solate, špargljev in artičok. Tudi sadno drevje se pod vplivom soli jako ugodno razvija; in sicer je treba za vsako drevo 15–20 dek soli.

Lakirano pohištvo osnaži na sledeči način: Popari pšenične otrobe, precedi to tekočino in umij ž njo pohištvo, dokler je voda še mlačna. Potem obriši pohištvo še s čisto, v mrzli vodi namočeno krpo, in naposled ga odrgni s suho flanelo.

Svilnate stvari opereš najlepše s krompirjevo vodo. Nastrgaj precej surovega krompirja in ga ožmi. S to vodo sprana svila ne postane samo čista, nego obdrži tudi svojo prvotno barvo in sijaj. Mila pri tem ne potrebuješ nič.

Sukneno obleko lepo obnoviš s tobakovo vodo. Skuhaj navadnega tobaka za pipo, in sicer ga potrebuješ 50 gramov za $2\frac{1}{2}$ litra vode. Precedi to tekočino, pomakaj še v gorko trdo krtačo in krtači ž njo obleko, ki si jo prej dobro stepla in izprašila. Potem obesi obleko v senco in ko je skoraj suha, jo zlikaj preko robca. Sukno postane na ta način čisto in svetlo kakor novo.

Staro pohištvo, ki je že izgubilo polituro, lahko na cenen način zopet poliraš, da je kakor novo. Pri tem postopaj takole: Stlači kosce flanele v kepico, ki mora biti tako velika, da jo držiš izlahka v roki. To

kepico ovij še s starim, mehkim platnom. Potem kapni nanjo par kapljic (2—4) mandljevega olja in par kapljic čistega špirta ter poliraj v majhnih krogih pohišstvo. Drgniti pa moraš prav dolgo eno mesto, potem pojdi naprej. Umazani del platna vedno zamenjavaj s čistim ter nakapaj nanj zmeraj nanovo par kapljic mandljevega olja in špirta.

Z zadovoljstvom moremo konstatirati, da je v preteklem letu Kolinski kavni primesi priraslo mnogo novih prijateljic med slovenskimi gospodinjami. Težko je res danes najti slovensko gospodinja, ki bi še ne kupovala Kolinske kavne primesi. Tiste slovenske gospodinje, ki še ne kupujejo Kolinske kavne primesi, so zelo redke izjeme in še te — to z veseljem lahko rečemo — ginevajo vedno bolj in bolj. In lahko opravičeno upamo, da bodo v doglednem času izginile docela.

Naklonjenost slovenskih gospodinj nasproti Kolinski kavni primesi je popolnoma razumljiva predsem zato, ker je Kolinska kavna primes brez dvoma najboljši kavni pridatek. O kavi, ki ji ni pridejana Kolinska kavna primes, ne moremo reči, da je dobra. kava pa, ki smo ji dodali Kolinske kavne primesi, je najizbornejša pijača, ki jo vsak rad pije, kajti odlikuje se z izvrstnim okusom, prijetnim vonjem in lepo barvo, torej z lastnostmi, ki jih vsaka kava mora imeti, če hoče opravičeno nositi priimek »dobra«. Da je Kolinska kavna primes res najboljši kavni pridatek, nam ni treba več dokazovati, ker to slovenske gospodinje same najbolje vedo in znajo tudi upoštevati, kar se vidi ravno iz tega, da je Kolinska kavna primes pri njih tako priljubljena.

Drugi, ravno tako važni vzrok priljubljenosti Kolinske kavne primesi pri slovenskih gospodinjah je pa dejstvo, da je Kolinska kavna primes pristno domače blago, in sicer edino pristno domače blago te vrste. Kolinska tovarna je podjetje združenega našega trgovstva in kaže svoj slovenski značaj tudi s tem, da z lepimi vsakoletnimi prispevki podpira vsa važna narodna in kulturna slovenska društva, v prvi vrsti našo prekoricno »Družbo sv. Cirila in Metoda«. Slovenske gospodinje se dobro zavedajo svoje dolžnosti podpirati domača podjetja. Zato krog prijateljic domače Kolinske kavne primesi tako čudovito narašča.

Naj bi še naprej naraščal tudi v prihodnjem letu, dokler ne bodo prav vse slovenske gospodinje odjemalke Kolinske kavne primesi!

»Slov. gospodinja.«

